

Stanje certificiranih gozdov v letu 2022

Amina Gačo, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 01.05.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0019>)

Gozdovi pokrivajo 31 % zemeljskega površja, kar predstavlja 4 milijarde hektarjev. Od tega je 93 % naravnih gozdov in 7 % plantažnih (Global Forest Goals Report, 2021). Evropa je leta 2020 imela 160 milijonov hektarjev (ha) gozdov oziroma 39 % površine kontinenta. V Sloveniji gozdovi pokrivajo 58,5 % državne površine (Eurostat, 2021), od tega prevladujejo gozdovi v zasebni lasti (ZGS, 2023). Tako je Slovenija četrta evropska članica po velikosti gozdov glede na površino. Tako velikost zemljišč in vrsta lastništva vplivajo na gospodarjenje z gozdovi, upravljanje in na socialno-ekonomsko povezanost. Za spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je bilo razvitih več orodij, vključno s certificiranjem gozdov. Po vsem svetu so prisotne številne sheme za certificiranje gozdov, med drugim Forest Stewardship Council (FSC) in Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC), ki sta tudi prisotna v Sloveniji. Tako je na svetovnem nivoju FSC certificiranih 192.601.265 ha

gozdov z 49 nosilci certifikatov in 18 držav (Facts and Figures FSC, 2023). V Sloveniji je površina gozdov z FSC certifikatom 260.747 ha (Facts and Figures FSC, 2023). PEFC certifikat prekriva 292.215.357 ha gozda v svetu (Facts and Figures PEFC, 2023). V regijsko certificiranje PEFC je v Sloveniji vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022, 2023).

Začetek certificiranja gozdov

Zaradi izginjanja gozdov na svetovni ravni v obdobju med 1980 in 1990 (12,2 milijonov ha gozdov), (Pokorny in sod., FAO) se je nevladna okoljska organizacija (WWF- World Wildlife Fund) odločila za razvoj ideje o certificiranju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Problemi netrajnostne rabe tropskih gozdov so doprinesli posledice porušenega in spremenjenega globalno tržnega razmerja ter delitev vrednosti produkcijske verige (Piškur, 2011). Taka prva nevladna organizacija je bila FSC, ki so jo ustanovili predstavniki gozdarstva in trgovine. Združenja lesne industrije in lastniki gozdov so tako uspešno pospeševali razvoj programa za potrjevanje certifikacijskih shem PEFC. Razvoj standardov in smernic, ki določajo merila trajnosti gospodarjenja z gozdovi, je bistvo dela certificiranja gozdov (Perera in Vlosky, 2006). Od začetka je uporaba certifikata o gozdovih naraščala in se zdaj razdeljuje v 89 (FSC) in 41 (PEFC) držav (PEFC in FSC Facts and Figures, 2023). PEFC tako zajema 288.154,245 milijonov ha certificiranega gozda (od decembra 2022) (Facts and figures PEFC, 2023), FSC zajema približno 195.155,131 milijonov ha, od tega 54.248,0 ha CoC certifikata (FSC, 2023).

Certificiranje gozdov v svetu

Na svetu obstajajo različni programi in tipi certificiranja gozdov. Programi kot so International Organization for Standardization (ISO), American Tree Farm System (ATFS), FSC, PEFC; Sustainable Forestry Initiative (SFI), Qualifor (SGS-Forestry), Woodmark (Soil Association) in CSA (Canadian Standards Association). Obstajajo štiri vrste certificiranja gozdov: a) gospodarjenje z gozdovi, b) nadzorna veriga, c) skupinsko certificiranje in d) standard izvora vlaken (Chizmar in sod., 2020). V Sloveniji je možno pridobiti certifikat PEFC ter certifikat FSC (SiDG, 2023).

Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) je mednarodna neprofitna organizacija, ki določa globalne standarde za različne izdelke. Osredotoča se na izboljšano okoljsko načrtovanje (Perera in Vlosky, 2006), (ISO, 2023).

Iniciativa za trajnostno gospodarjenje (SFI) - ustanovilo jo je Ameriško društvo leta 1994 z namenom spodbujanja trajnostnih gozdarskih praks v ZDA (SFI, 2023).

Kanadska asociacija za standarde (CSA) - ustanovilo jo je kanadsko združenje 1996, ki temelji na celovitem naboru mednarodno priznanih meril za trajnostno gozdarstvo (CSA, 2023).

Sistem ameriških drevesnih farm (ATFS) je eden najstarejših programov za spodbujanje trajnostnih gozdarskih praks. Sistem je bolj usmerjen v majhne zasebne lastnike zemljišč (ATFS, 2005).

Združenje tal (Soil Association) je bilo ustanovljeno leta 1946, danes imajo vpliv na področju hrane, kmetovanja in politike rabe zemljišč (Soil Association, 2023).

FSC je dvostopenjski postopek, ki vključuje revizijo uspešnosti gozdarstva in revizijo skrbniške verige. FSC sam ne certificira gozdov, temveč akreditira usposobljene neodvisne organizacije, znane kot certifikacijski organi, ki izvajajo preglede in certificiranje na terenu. Certifikacijski standardi FSC temeljijo na desetih glavnih načelih. Les iz virov, ki izpolnjujejo standarde FSC, lahko nosi logotip FSC, ki označuje, da izdelek prihaja iz dobro upravljanih gozdov (FSC, 2003).

Organizacija PEFC je bila ustanovljena 30. junija 1999 v Parizu z namenom spodbujanja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi s pomočjo neodvisnega certificiranja s strani tretjih oseb. PEFC je krovna organizacija, ki spoštuje uporabo regionalnih političnih procesov za spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi kot podlago za standarde certificiranja (ITTO, 2002). Trenutno je Svet PEFC potrdil 21 nacionalnih certifikacijskih shem. Od svoje ustanovitve je PEFC postal priljubljen v Evropi, in do zdaj je bilo v okviru programa PEFC certificiranih več kot 126 milijonov hektarjev gozdov (PEFC, 2005).

Certificiranje gozdov v Sloveniji

Slovenski državni gozdovi so vključeni tako v sistem FSC kot PEFC certificiranja. Državnim gozdovom je bil FSC certifikat (SA- FM/COC-001663, FSC-C001799) podeljen 26. marca 2007, PEFC certifikat (PEFC/27-21-01-1117) pa 29.11.2017. V letu 2020 pa je družba SiDG d. o. o. prav tako uspešno pridobila PEFC COC certifikat (SA-PEFC/COC-007826) (SiDG, 2023).

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 99 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022).

SiDG je zadolžen za FSC certificirane gozdove v lasti države ter za skupinsko gospodarjenje z gozdovi za lastnike zasebnih gozdov. V sklopu FSC SiDG skupinskih shem je certificiranih 25.000 ha zasebnih gozdov in 72 lesno predelovalnih podjetij (SiDG, 2023).

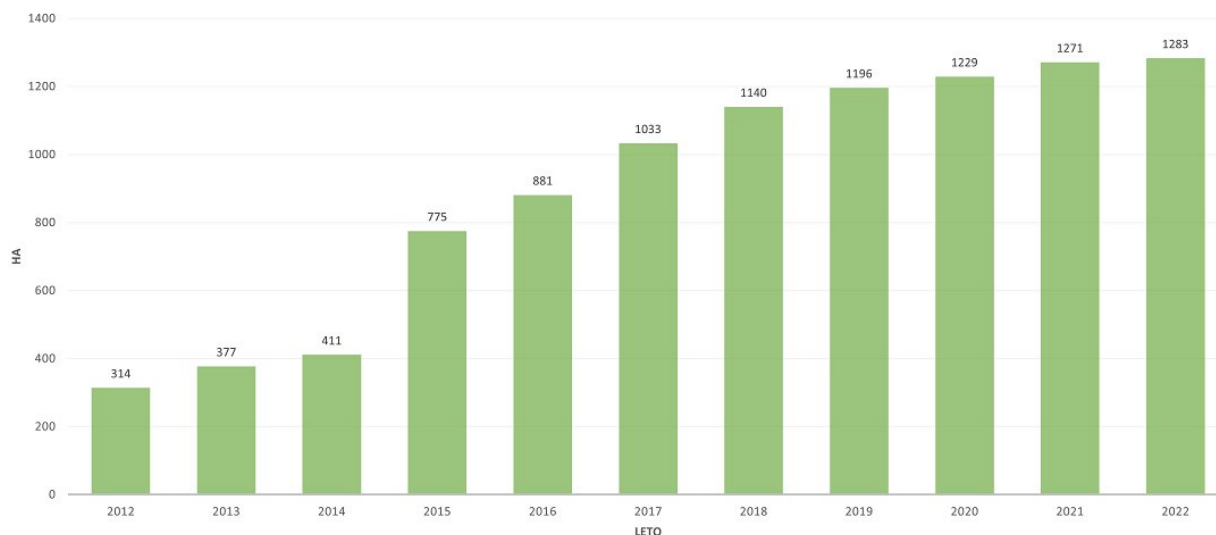
PEFC v Sloveniji

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 99 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022).

Prvič je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) kot regijski predstavnik za certifikacijo gozdov PEFC v Sloveniji dobila certifikat PEFC za trajnostno gospodarjenje z gozdovi v letu 2013, v letu 2018 pa ji je certifikacijski organ Bureau Veritas izdal nov certifikat z veljavnostjo do leta 2023. V letu 2022 je bilo skupno pregledanih 34 gozdnih posesti, od tega 28 prvič. Večina pregledanih lastnikov (59 %) sami opravijo večino del v svojih gozdovih. V letošnjem letu je bilo izdanih 29 potrdil novim vstopnikom v RCG in 75 lastnikom gozdov, ki jim je prejšnje potrdilo poteklo. S potrdilom lastniki dokazujejo, da je bil les z njihove gozdne posesti pridobljen na trajnosten način (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022, 2023).

V Sloveniji tako najdemo certifikate PEFC za okrogli les pri različnih znanih podjetjih kot so Slovenski državni gozdovi d. o. o., Kmetijsko gozdarska zadruga Škofja Loka, Megales d. o. o. , Kaluža d. o. o. , Lesonit d. o. o., SGG Tolmin d. o. o. in druga znana podjetja ki se ukvarjajo z lesom in proizvodi iz lesa. Sledljivost izvora lesa ima v Sloveniji že 15.965 podjetij, ki se ukvarjajo s trgovino z lesom ali predelavo lesa na površini od 239 milijonov ha (PEFC Slovenija, 2023).

Število lastnikov gozdov vključenih v PEFC certifikacijsko shemo

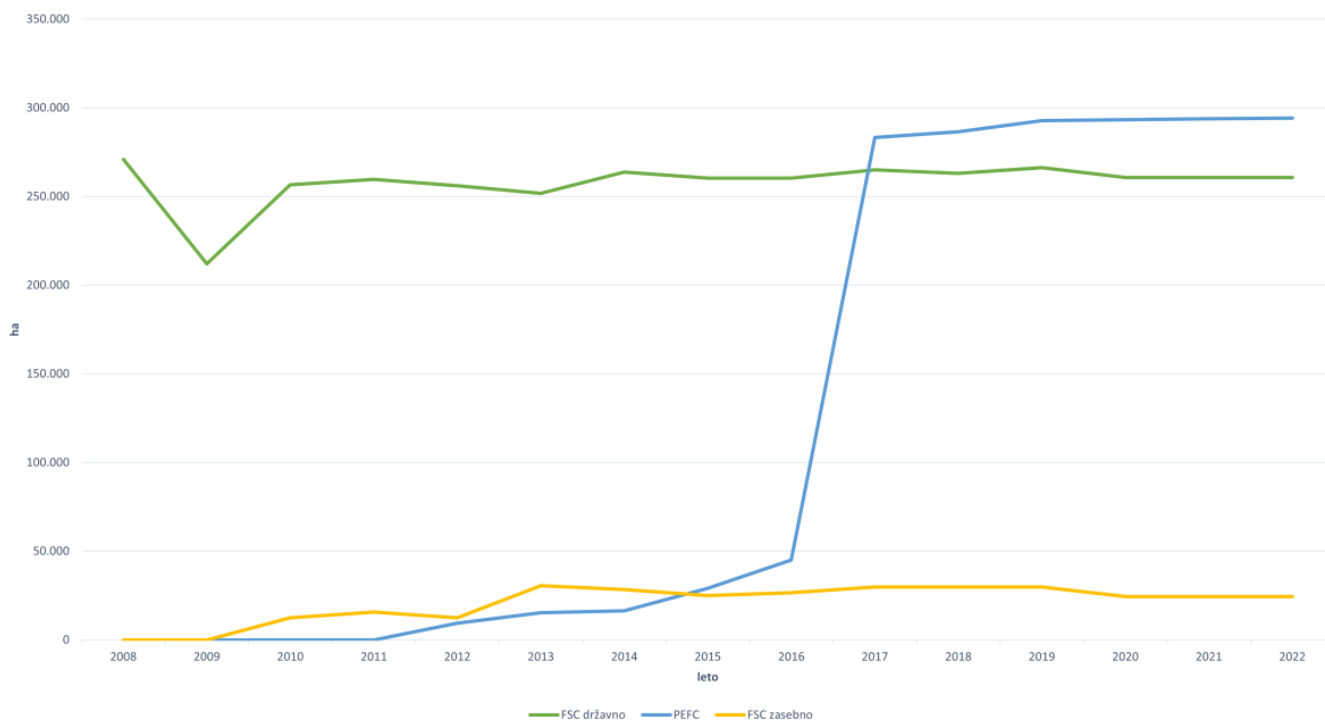

Slika 1:Število lastnikov gozdov, vključenih v certifikacijsko shemo PEFC v Sloveniji (vir: Poročila o opravljanju regijske certifikacije gozdov PEFC, KGZS)

FSC v Sloveniji

FSC je nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1993 kot odziv na krčenje svetovnih gozdov; sprejemljiv vir gozdnih proizvodov so le proizvodi, ki izvirajo iz ustrezno (odgovorno) upravljanih gozdov (FSC, 2023).

Slovenija je ena izmed članic držav ki ima FSC. Po podatkih FSC, ima Slovenija 2 FM certifikata in 262 CoC., ter 260.747 ha gozda ki so certificirani po FSC (FSC, 2023). Državni gozdovi so FSC-certifikat pridobili leta 2007 od certifikacijskega organa Soil Association. Certifikat je pridobil Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki je takrat upravljal z državnimi gozdovi. Poleg lastne certifikacije gozdov pa je SiDG d. o. o. tudi nosilec 4 skupinskih certifikatov FSC CoC. S spremembo sistema gospodarjenja z državnimi gozdovi je FSC-certifikat Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov prešel na družbo SiDG. V letu 2022 je bilo v skupinski FSC FM/CoC-shemi SiDG certificiranih sedem večjih zasebnih gozdnih veleposesti v skupni površini 24.347 hektarjev. Certifikate vodijo preko podjetij: Metropolitana d.o.o., Ugar d.o.o., LGG Zaletelj d.o.o., SGG Tolmin d.o.o., Beneficij d.o.o., Pod Trančo d.o.o. in Kočevski les d.o.o.

Slika 2: Površina gozdov z FSC- ali PEFC-certifikatom v Sloveniji

Zaključek

Celotna površina državnih gozdov v upravljanju družbe SiDG d. o. o. je certificirana po shemi FSC in PEFC. Z nakupovanjem gozdov s strani Republike Slovenije se obseg certificiranih državnih gozdov povečuje. Delež zasebnih gozdov, certificiranih po shemi FSC, v zadnjih treh letih nekoliko upada. Površina certificiranih gozdov po shemi PEFC se počasi povečuje. V celoti je bil trend certificiranih gozdov do leta 2019 pozitiven, od takrat naprej pa nekoliko upada.

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 99 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022). Po podatkih FSC, ima Slovenija 2 FM certifikata in 262 CoC., ter 260.747 ha gozda ki so certificirani po FSC (FSC, 2023).

Celoten kazalnik »Certificiranje gozdov« je dostopen na povezavi:

<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/kazalniki/podatki/2021090721405211/certificiranje-gozdov/>

Literatura

ATFS, 2023. ATFS
 Certification. <https://www.treefarmssystem.org/certification-american-tree-farm-system>
 Bureau Veritas Slovenija (2021) <https://www.bureauveritas.si> (4. 4. 2023)
 Eurostat, Forests, forestry and logging, 2023. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Forests,_forestry_and_logging

(19.04.2023)

FSC, 2022. Updates to FSC Controlled Wood Farmework. <https://fsc.org/en/newscentre/fsc-requirements-updated-to-enforce-decision-to-reject-fsc-material-from-russia-belarus> (01.04.2023)

FSC Facts and Figures. 2023. <https://connect.fsc.org/impact/facts-figures> (01.04.2023)

Izvajanje regijske certifikacije PEFC - poročila 2012-2022. <https://www.kgzs.si/gozdarstvo-in-lovstvo/pefc/pefc-podstran-regijska-certifikacija-gozdov> (03.04.2023)

Izvajanje regijske certifikacije PEFC - poročila 2012-2022. REGIJSKA CERTIFIKACIJA GOZDOV PEFC https://www.kgzs.si/uploads/dokumenti/druga_gradiva/pefc/izvajanje_regijske_certifikacije_gozdov_pefc_v_letu_2022.pdf (03.04.2023)

ISO, 2023. ISO Certification. <https://www.theknowledgeacademy.com/si/offers/iso-standard-certification-training-courses/>

KGZS, 2023. Zakaj se je začelo s certifikacijo gozdov? <https://www.kgzs.si/gozdarstvo-in-lovstvo/pefc>
Perera P. in Vlosky R.P., 2006. A History of Forest Certification. https://www.researchgate.net/publication/228396698_A_history_of_forest_certification

Piškur M. 2011. Razvoj certificiranja gozdov in tržni vidiki certificiranih lesnih proizvodov. Gozdarski vestnik 69(4): 233-238.

Pokorny B., Rose S., Kollert W. in Cedergren J. Forest Certification, Basic knowledge. FAO. <https://www.fao.org/sustainable-forest-management/toolbox/modules/forest-certification/further-learning/en/?type=111> (01.04.2023)

PEFC, Global Statistic. 2022. <https://cdn.pefc.org/pefc.org/media/2023-02/f88a4cd8-170e-4d5b-8b5a-97954abc572c/6f80a69d-20fe-5aa3-965f-33fac6a92d8d.pdf> (01.04.2023)

PEFC, Facts and Figures. 2023. <https://pefc.org/discover-pefc/facts-and-figures> (01.04.2023)

PEFC, 2023. Skupaj skrbimo za naše gozdove. <https://www.pefc.si/> (01.04.2023)

SIDG, 2023. Certificiranje. <https://www.sidg.si/index.php/javna-narocila-objave/gozdarstvo/certificiranje> (01.04.2023)

Suspension of PEFC Russia extended. PEFC, 2022 <https://pefc.org/news/suspension-of-pefc-russia-extended> (01.04.2023)

SFI, 2023. Who we are? <https://forests.org/who-we-are/>

The Global Forest Goals report, 2021 <https://www.un.org/esa/forests/wp-content/uploads/2021/04/Global-Forest-Goals-Report-2021.pdf> (18.04.2023)

ZGS, Lastništvo gozdov, 2023 http://www.zgs.si/gozdovi_slovenije/o_gozdovih_slovenije/lastnistvo_gozdov/index.html (18.04.2023)

CSA, 2023. About Us. <https://www.csagroup.org/about-csa-group/>

Baša M. in Bele P., 2019. PEFC- Program za potrjevanje certifikacije gozdov <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/strokovni-prispevki/clanki/2021061009124706/>

Baša M. in Bele P., 2019. FSC- Forest Stewardship Council <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/strokovni-prispevki/clanki/2021061009153963/>